

מערכת ו'

12.94567

מחותני הרב הקדוש רבי אברהם ממיקאליוב

א. **מחותני** הרב הצדיק הקדוש המפורסם, מופת הדור, מוריני הרב אברהם, ושמו רבי חיים אברהם. חתנא דבי נשיאה מחותני הרב הקדוש המפורסם בישראל, רבי מאיר מפרימישלאן זכר צדיק וקדוש לברכה. וחתן שאר בשרי, הרב הצדיק המפורסם מוריני הרב מנחם מענדל אייכנשטיין מזידיטשוב זלה"ה. בנו של מוריני הרב הקדוש, מוריני הרב יצחק אייזיק מזידיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה.

ממדרגותיו הקדושים

ב. **ידעתי** מפי מגידי אמת, שפעם אחת היו ביחד באיזה עיר על שבת קודש, הוא עם מוריני הרב הקדוש מוריני הרב יצחק אייזיק מקומרנא. ובסעודת שחרית דשבת היה שבת אחים גם יחד על השלחן הטהור. וכיבד מוריני הנ"ל את הרבי ממיקאליוב לומר תורה על השלחן. באמרו: כי מחבב מאד חידושי תורתו, שיכול להלביש הדיבורים הגבוהים, באופן שיבינו אף הפשוטי עם.

ג. **דרבנו** של זה היה, שהיה ממעט מאד בהוצאות ביתו. ומסגף את עצמו, מפזר הונו לצדקה, ושלח הרבה לארץ הקודש עד כי חדל לספור. וגם ידוע לי מאיש אחד, אשר בא הרבה פעמים להרב הקדוש הנ"ל בהיותו עתיר נכסין, ונתן לו הרבה מעות בכל פעם. ואחר כך כאשר פלוני ירד מנכסיו וידל מאד, והיה אצל הרב הקדוש, הנה נתן לו בפעם אחד כל המעות שקיבל ממנו כפעם בפעם, והיה הכל צבור אחד עם כל פתקי הבקשות הנהוגים ולא השתמש בהמעות הזו מעולם. והיה מוכן ערוך למועד ההוא להרים קרן הנותן. והיה נראה ממנו מופתים נפלאים, עד שגם קלי הדעת האמינו בו.

ד. **שמעתי** מידידי החסיד המופלג, מוריני הרב שמואל צבי רעכטר עליו השלום מפראבונא. שפעם אחת בשבת קודש פרשת מצורע, בא שליח מיוחד ממקום אחר עבור אברך אחד, מופלג בתורה

ויראת שמים ויפה עינים וטוב רואי, שצריך לעמוד באותו יום על המבחן הידוע לפני הצבא. ולפי תואר גופו וקומתו הוא עומד בסכנה. והרב הקדוש יושב אז על השלחן הטהור בבוקר אחר ברכת המוציא. [והיה מנהגו בקודש לומר תורה אחרי כל מאכל ומאכל שהביאו אל השלחן, אך לא תיכף אחר ברכת המוציא לפני הדגים]. וענה ואמר הרב הקדוש בזה הלשון: אף על פי שאין דרכינו לומר תורה ברגע זו, מכל מקום בשביל הצלת נפש מישראל נאמר.

והנה בפרשתינו נאמר (ויקרא יד, כ): 'זאת תהיה תורת המצורע וכו' ויצא אל מחוץ למחנה והנה נרפא וכו'.' הנה מבואר בשולחן ערוך (י"ד רמ, יא; רמב, כב): אם ראה אביו או רבו עובר על דברי תורה — לא יאמר לו: עברת על דברי תורה! רק יאמר לו: אבא, כך כתוב בתורה. ונגד אבינו שבשמים, אבינו ורבינו — גם כן העצה לפרש הפשט בתורה להמשיך רצונו כביכול כרצונו.

וזה פירושו: וידבר ה' [מלשון 'דבר אחד לדור' (סנהדרין ח, א), שהשם יתברך הנהיג] אל משה [להצדיק הדור] לאמר [שהצדיק יאמר להשם יתברך]: זאת תהיה תורת, [פירוש, אבא, כך כתוב בתורה 'וזאת התורה', אשר] המצורע ביום טהרתו, [אשר האברך פלוני בן פלוני — אף שגופו כעת טהור ונקי, יהיה נעשה לפי שעה מצורע מכף רגלו ועד קדקדו, בעת אשר] והובא אל הכהן, [כלומר, ברגע שהובא בקשתו אל הצדיק הנקרא 'כהן לאל עליון', וממילא לא יקחוהו בעת הבחינה. ואל ידאגו אולי יהיה נשאר מצורע חס ושלום, רק] ויצא הכהן [שהצדיק הנקרא 'כהן'] — אל מחוץ למחנה, [פירוש, כאשר יהיה נשלח לחוץ מבית שרי הבחינה], וראה הכהן [שאו יראה הכהן אשר יהיה] נרפא נגע הצרעת מן הצרוע — שיתרפא בריא אולם כראשונה, עד כאן דברי קדשו.

וכן היה, שברגע אשר פשט שם האברך את מלבושו ונכנס לפניו אל הבחינה — פרחו בו צרעת בכל גופו עד שגרשוהו לחוץ, ויצא חפשי תיכף. ובלבשו בחוץ את מלבושיו, סר ממנו תיכף הצרעת והיה נקי ככל אדם. ובמוצאי שבת קודש הנה כן באו האנשים — האב ובנו האברך לבשר להצדיק הנס הנפלא.

מחידושי תורתו המתוקים

ה. מובא בספר נחל שער בת רבים אות יח, דבר תורה בשם קדשו.

שאמר בשם הגאון הקדוש מבוטשאטש זצ"ל: שקודם שאומרים תורה צריכין לשאול איזה דקדוקים. [והמחבר נחל שער בת רבים הנזכר כותב: שכמדומה לו, שמצא באיזהו מקומן ברעיא מהימנא הק', שזה דומה לחייט שלוקח חתיכה משי וקרעו לגזרים, ואחר כך עושה ממנו מלכוש ואם לא היה קורעו מתחלה לא היה יכול לעשות ממנו מלכוש]. ואמר הרב הקדוש ממיקאליוב בפרשת ראה אנכי, על דרך שאמר המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב לפרש (דברים ה, ה): 'אנכי עומד בין ה' ובינכם', רצה לומר, כשאדם אומר 'אנכי' שמרגיש איזה ישות וגאווה בלבו — דבר זה מפסיק בינו לבין השם יתברך, כי אין אני והוא יכולין לדור (סוטה ה, א), עד כאן דברי קדשו. ואמנם מצינו (דהיי"ב יז, ו): 'ויגבה לבו בדרכי ה'', ומבואר בספרים הקדושים שקודם עשיית המצות וקודם תורה ותפלה להתחזק את עצמו ולמצוא בעצמו נקודות טובות, כי אז בא היצר הרע להפילו בשפלות יותר מדאי שאינו כדאי לעשות זה הדבר טוב. ואמנם אחר העשיה, צריך להשפיל את עצמו ולמצוא חסרונות בעבודתו שלא היה על תכלית הטוב, כי אז היצר הרע רוצה להגביה לבבו.

וזה שאמר הכתוב: 'ראה אנכי', [פירוש, מדת 'אנכי' שהוא גדול, הוא] 'נותן לפניכם ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו' וכו'. ופירש רש"י ז"ל: על מנת שתשמעו, [רצה לומר, כאשר בכהאי גוונא מגביה את עצמו — כדי שיוכל לשמוע מצות ה' כאמור, אז בחינת 'אנכי' גורם ברכה]. 'והקללה אם לא תשמעו' [פירוש, שמגביה את עצמו בבחינת 'אנכי' שלא לשם מצוה, כגון אחר עשיית המצוה או באמצע היום, ואין אלקים כל מזימותיו — אז זה בחינת אנכי גורם קללה חס ושלום], ודברי פי חכם חן. [אמר הכותב: גם אנכי הדל, היה ה' בעוזרי בחיבורי על התורה לפרש כן, וברוך שכוונתי לדעת קדשו].

ו. שמעתי מידידי החסיד, מורינו הרב שמואל צבי הנזכר עליו השלום, ששמע מפה קדשו: בפרשת שלח לך אנשים (במדבר יג, ב). ופירש רש"י, 'שלח לך', לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. ודרש הרב הקדוש כעין מסורה: 'שלח לך', עם 'לך' מארצך וכו' (בראשית יב, א), ופירש רש"י: להנאתך ולטובתך. והוא על פי הידוע, כי כל מעשה האדם הם בגדר ציוי או אזהרה היינו מצוה או עבירה. ואמנם דברי הרשות גם כן נכללים בגדר ציוי ואזהרה — אחרי כוונת הלב.

היינו שהתורה התירה לאכול ולשתות ולישן [שהם דברי רשות]. הנה 'צדיק אוכל לשובע נפשו' (משלי יג, כה) רק די סיפוקו שיהיה לו כח לעבוד ה' וכיוצא — לא למלאות תאוותו וקנאתו, הנה אז הדברי רשות האלו הם בגדר מצוה. ומי שאוכל ושותה יותר מכדי סיפוקו למלא תאוות נפשו — הנה הוא בגדר עבירה.

1224567

והנה בענינים אלו עניני הרשות — לא הגבילה התורה כמה הוא די הסיפוק, וכמה הוא יותר מן הסיפוק, כי לאו כל אפיין שוים ואין הגופות שוות. ואמנם המבחן הוא, אם אדם רואה שהוא משתוקק מאד בחפץ ורצון אל הדבר הרשות הזה — ידע כי איננו מן ההכרח והסיפוק רק מפאת תאוות המותר.

וזה פירוש הכתוב: 'לך לך', [פירוש, מענין כזה אשר הוא רק לך בשבילך, כדפירש רש"י להנאתך ולטובתך — שאין בו שום שייכות לעבודת השם רק להנאת האדם בלבד, הנה לך מזה והרחק הלאה. ואמנם יש כמה ענינים שנצרכים לחיי האדם והם גם כן נקראים 'לך', הנה צריכין בזה ישוב הדעת למדוד צד ההכרח כנזכר לעיל, ועל זה באה התורה להזהיר: 'שלח לך', [שיש ענינים מן 'לך' אשר אתה צריך לשלוח אותם. ומפרש רש"י: אנה תשלחם?] לדעתך [ולשקול בפלס דעתך צד ההכרח והסיפוק, כי בענינים אלו] אני איני מצוה לך, [פירוש, שלא הגבלתי בתורתי גדר הסיפוק כמה הוא. ואמנם המבחן הוא: אם תרצה, [פירוש, בראותך שאתה משתוקק בחפץ ורצון אל ענין 'לך' — אז] שלח אותו הלאה, כי אז תדע כי הוא דבר הרשות ולא מצוה, רק מחלק תאוות המותרות. ודברי פי חכם חן. ושפתים יושק.

ז. שמעתי מידיד נפשי, החסיד מוריני הרב משה אליעזר נרו יאיר, מקהילת שאטץ בשם קדשו: על פסוק (בראשית מא, א): 'ויהי מקץ שנתים ימים' וכו'. וסיפר מעשה, כי שאלו בעולם העליון לזקן אחד, כמה ימי חייו? והשיב בן שישים ושמונה שנה. וחפשו בספר הזכרונות, ונאמר שם כי הוא בן שתי שנים. ובאותו מעמד שאלו לאברהם בן חי שנים? כמה ימי שנותיו? והשיב: חי שנה. וחפשו בספר הזכר, ומצאו כדבריו. ונתכעס הזקן באמרו, הלא אנכי הייתי הסנדק אצל הברית מילה של האברהם הנזכר לעיל, ואיך המשפט מעוקל כל כך שהאברהם חושבין בו חי שנה, ואותי בן שתי שנים? והשיבו לו: שוטה

שבעולם, הן בעולם העליון אין נחשב רק הימים שעבד בהם השם
 יתברך, ועל כן אתה שהיתה מבלה הזמן בהבל וריק — לא נשאר לך
 מכל שנותיך רק שתי שנים. והאברך שעסק כל ימיו בתורה ובעבודה —
 נחשבים כל שנותיו.

וזה פירוש הכתוב: 'ויהי מקץ' [כאשר מגיע סוף כל אדם היינו בעולם העליון,
 הנה נעשה מן] 'שנתיים', [פירוש, מן השנים נעשה רק ימים, ואז] 'ופרעה', [פירוש, נתגלה
 — מלשון] (במדבר ה, יח) 'ופרע את ראש האשה', כי 'חולם', פירוש, שכל העולם
 הזה היה רק כחלום. ודברי פי חכם חן, ושפתים יושק.

ח. עוד אמר הרב הקדוש הנזכר לעיל 'ופרעה חולם': שנתגלה השם
 הויה ברוך הוא בניקוד חולם. וביאר דבריו על פי המדרש
 (שמ"ר נב, ה): קראה בתי, ולא זו מחבבה עד שקראה אחותי, ולא זו
 מחבבה עד שקראה אמי. וביאר, כי כמו שהבת במדריגה למטה מהאב
 והאם, ככה רומז נקודתו החיריק שהוא למטה מהאות, ואחר כך עולים
 יותר במדריגה להיות שוה בשוה כביכול שהוא מדריגת אחותי — והיא
 נקודת המלאפום שהיא באמצע האות. ואחר כך מתעלים עוד יותר בסוד
 'אשת חיל עטרת בעלה' (משלי יב, ד) מדריגת אמי שהיא למעלה מהבנים
 — והיא נקודת חולם, שכנסת ישראל תהיה עטרה בראש צדיק חי
 העולמים. ודברי פי חכם חן.

ט. עוד שמעתי מהרב משה אליעזר משאטץ הנזכר בשמו הקדוש: על
 פסוק (ויקרא ו, יד) 'ופשט את בגדיו וכו''. אמר בדרך מוסר: הלא
 יבא זמן הזה, [כלומר, יום המיתה, אשר] 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים
 אחרים', [היינו התכריכים]. 'והוציא את הדשן' [רומז על הגוף שהוא הפסולת — יוציאו
 אותו] 'אל מחוץ למחנה' [לבית הקברות מחוץ לעיר]. 'אל מקום טהור' [שנקרא שם
 דעם] [היילגטן ארט. ושם] 'והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה', רומז על אש
 של הגיהנם. על כן, 'לכו ונשובה אל ה' וכו' (הושע ו, א). ודברי פי חכם
 חן.

י. עוד מהרב הנזכר בשם קדשו: בפרשת בהעלותך פסוק (במדבר י, לא)
 'אל נא תעזוב אותנו כי על כן ידעת חנותינו במדבר, והיית לנו
 לעינים, והיה הטוב ההוא וכו''. ועובדא הוה. שהיה שם על שבת איש

אחד חשוכי בנים, ובסעודת שבת בבוקר בעת הקידוש חפש הרב הקדוש אותו האיש ליתן לו שירים מהקידוש ולא היה שם. וככה בעת שירי המוציא, והדגים וכו', כי אכל באכסניא שלו. ובבאו להשלחן והגידו להרב הקדוש כי בא, אז ענה ואמר: נא מיר האבין דיר גינואלט דער גלאנגען ולא היית בכאן והיתה באכסניא, ובתורתנו נאמר: 'אל נא תעזוב אותנו' [שתהיה תמיד אצלנו], 'כי על כן ידעת חנותנו במדבר', [שכל החן שלנו אצל השם יתברך הוא במדבר, פירוש, עם הדיבורים כלומר הדיבורי תורה ותפלה שאנו מתפללים לפניו ופועלים. ועל כן צריך אתה, אשר] 'והיית לנו לעינים' [בעת שאנחנו מתפללים, ואז] 'והיה הטוב ההוא אשר יטיב ה' עמנו', [בעת שנמשיך השפע אזי — 'והטבנו לך', כלומר, נוכל להשפיע גם לך. לא כן אם היו היית בהאכסניא וכו']. ודברי פי חכם חן.

יא. עוד מהרב הנזכר בשם קדשו: בפרשת שופטים (דברים יז, ו) 'על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת' — לא יומת על פי עד אחד. בהקדם המדרש הידוע (ירושלמי מכות ב, ו) הובא בקדמונים: שאלו לחכמה, חוטא מה יעשה ויתכפר לו? אמרה: 'וחטאים תרדף רעה' (משלי יג, כא). שאלו לנבואה, חוטא מה יעשה וכו'? אמרה: 'והנפש החוטאת היא תמות' (יחזקאל יח, ד). שאלו לתורה וכו'? אמרה: יביא קרבן ויתכפר לו. שאלו להקדוש ברוך הוא וכו'? אמר: יעשה תשובה ויתכפר לו. שנאמר (הושע יד, ג): 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה''. עד כאן דברי המדרש.

והנה לפי השלשה פוסקים הראשונים שהם החכמה והנבואה והתורה יוכל הרשע למות בעונו. לא מיבעיא להחכמה והנבואה, רק אפילו לפי פסוק השלישי שהוא התורה שאמרה 'יביא קרבן', תינת בזמן שבית המקדש קיים אבל בזמן שאין בית המקדש להביא קרבן, חזר הדבר לפסקי השנים הראשונים החכמה ונבואה. ורק פסק האחד יחיד ומיוחד שהוא הקדוש ברוך הוא זאת יכול להצילו מן המיתה — כי מועיל תשובה. והנה 'רשעים בחייהם קרוים מתים' (ברכות יח, ב). וזה פירוש הכתוב: 'על פי שנים עדים' [רמז על החכמה והנבואה], 'או לשלשה עדים' [פירוש, אפילו לפי פסק השלישי שהוא תורה] — 'יומת המת' [נוכל להיות שימות הרשע בעונו. אבל] 'לא יומת על פי עד אחד' — יחיד ומיוחד שהוא הקדוש ברוך הוא. ושפתים יושק.

יב. **כתב** לי ידיד נפשי, הרב הגאון איש האשכולות, מוה"ר אברהם איטינגא שיחיה מדוקלא, נכד הגאון מוה"ר שלמה קלוגר ז"ל בשם ספר אחד בשמו הקדוש בדרך הלצה. שאמר על מה שסדרו הוידוי 'אנא ד' חטאתי' בברכת שמע קולינו, מוטב היה מקומו אצל ברכת סלח לנו. ואמר על דרך דאנו רואים בזמן הזה, אשר שבת משוש ליראי ה' והוגי תורתו, וכל השפע ניתן רחמנא ליצלן לעוברי עבירה. ועל ידי זה סדרו פה את הוידוי קנדם שמתפלל על הפרנסה: 'אתה הוא פותח יד ומשביע לכל הפושעים בך' — 'אנא השם חטאתי' וכמוהם גם אנכי, ולזה אתה ה' הזן ומפרנס 'הטריפני לחם חוקי' (משלי ל, ח). ודברי פי חכם חן.

יג. **עוד** כתב לי הרב הגאון הנזכר לעיל בשמו הקדוש: בגמרא ברכות (יב, ב): 'איש קדוש עובר עלינו תמיד' (מל"ב ד, ט). מנא ידעה? חד אמר: שלא ראתה קרי על סדינו. וחד אמר: שלא ראתה זבוב על שלחנו. ואמר הרב הקדוש: דאלו ואלו דברי אלהים חיים ולא פליגי. דהנה יש צדיקים שאינם עובדים את השם יתברך תמיד במדריגה אחת, כי יש פעם שנופלים ממדריגתם והוה עבודתם רק במקרה. אבל אלישע היה תמיד עומד במדריגה אחת גדולה ורמה. וזה שאמר: שלא ראתה קרי על סדינו. פירוש, שלא עבד ה' במקרה [וקרי מלשון 'מקרה' (שמ"א ו, ט)], וסדינו הוא מלשון 'סדנא דארעא חד הוא' (קידושין כז, ב), פירוש, כי בכל ימי חייו בהיותו על סדנא דארעא לא היתה עבודתו במקרה.

והנה יש צדיקים שיש להם מחלוקת, זה אומר בכה וזה אומר בכה. אבל אלישע לא היה לו שום מחלוקת, וכולם הודו ואמרו כי קדוש הוא לאלקיו. כלומר, אפילו על שלחנו בעת האכילה ראו כולם את גדול קדושתו, ולא היה שום חולק עליו שלא ימצא דרכו חן בעיניו. ודברי פי חכם חן.

יד. **מנוחתו** כבוד בפרימשילאן, כי הובל לקברות שמה על פי צוואתו. וזה נוסח מצבתו: כתר ש"ט, ב' בחוה"מ פסח תרל"א. נפטר איש ירא אלקים, הרב החסיד ועניו, עבד ה' מנעוריו, ורבים השיב מעון, ודובר אמת בלבבו, אוהב צדקה ומשפט אמת, פזר נתן לאבינוים, בוצינא קדישא מוהר"ר חיים אברהם בהרב החסיד בוצינא קדישא, מוה"ר שלמה זללה"ה. תנצב"ה.